

певного автора, своєрідність конструювання письменником часопростору.

Таким чином, можна говорити про поетику течій, напрямів, епохи, національної літератури, літератури окремого регіону. А відтак в останні десятиліття спостерігаємо глибоке зацікавлення літературознавців питаннями поетики.

Література

1. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. М.: Художественная литература, 1975. 502 с.

2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник. К.: Либідь, 2008. 486 с.

3. Гром'як Р. Про визначення поетики в світлі естетичної концепції І.Я.Франка. *Поетика*. К.: Наукова думка, 1992. С. 16–21.

4. Гуменний М. Поетика О. Гончара прозаїка. *Теорія, методика, практика*: сб. науч. ст. Херсон, 1993. С. 22–28.

5. Кодак М. Поетика як система. К.: Дніпро, 1988. 158 с.

6. Копейцева Л.П. Проблема автора та авторської позиції в сучасному літературознавстві. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія літературознавство*. Вип. 2 (58). Харків: ППВ Нове слово, 2009. С. 168–174.

7. Франко І. Із секретів поетичної творчості / Зібр. тв.: у 50 т. К. 1981. Т. 31. С. 53-70.

Міюц А.С.

вчитель української мови і літератури

КЗ Пришибська ЗОШ І-ІІІ ступеню імені М.А. Шаламова

Михайлівської районної ради Запорізька області

ПОЕТИКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ Б. ЛЕПКОГО

Анотація. У статті розглядаються особливості художньої творчості Б.Лепкого. Наголошується на тематиці та проблематиці творів письменника; зосереджується увага гармонізації природного середовища та соціуму в поетичних працях Б. Лепкого; робиться акцент на поетичних творах митця слова та його розумінні оточуючого середовища.

Ключові слова: проблематика, соціум, тематика, поетика, творчість.

В історії української літератури вагоме місце належить Богдану

Лепкому, творчість якого є актуальною і сьогодні. Б. Лепкого вважають не лише видатним письменником, а й публіцистом, критиком, перекладачем, художником, редактором та педагогом. Підтвердженням того, що він є громадським діячем, художником та видавцем є записи у його листах, доступ до яких є в архівних сховищах. В епістолярії Б. Лепкого знаходимо чимало підтверджень, що для виживання йому доводилося важко працювати на кількох роботах одночасно, а заробленого вистачало лише на найнеобхідніше.

Життя та творчість Б.Лепкого у різний час досліджували критики та літературознавці такі як: М. Ільницький, В. Лагода, Н. Білик, О. Камінчук, В. Погребенник, М. Климишин, М. Євшан, Н. Гавдида, М. Ткачук та ін.

Б. Лепкого вважають талановитим оповідачем-прозаїком, який у своїй творчості намагався поєднати надбання української соціально-побутової прози 60-80-х років. Він постійно впроваджував новаторські пошуки новелістичної школи кінця XIX – початку XX ст., репрезентованої іменами М. Коцюбинського, В. Стефаника, О. Кобилянської, Марка Черемшини та багатьох інших.

У галузі поезії й прози Богдан Лепкий від малих форм (вірш-пісня, сонет, оповідання, новела, нарис, поезія в прозі) еволюціонував до поем, повістей і романів, висвітлюючи широку панораму народного життя періоду Київської Русі («Каяла», «Вадим»), козаччини («Сотниківна», «Крутіж», епопея-тетралогія «Мазепа»), періоду першої світової війни, національно-визвольних змагань українського народу за незалежність (громадянська лірика, поема «Ноктюрн», вірші 20-30-х років) [1, с. 56].

В історії міжлітературних взаємин кінця XIX – початку XX ст. Б. Лепкий посідає одне з найпомітніших місць як безпосередній учасник духовного життя не лише в Україні, а й у Польщі та Німеччині, будучи співробітником чи видавцем періодичних видань у Кракові, Відні та Берліні. Читаючи твори українських письменників, ознайомлюючись із критичними відгуками на творчість митців, студенти вищих навчальних закладів опановують комунікативною компетентністю, що призводить до вільного спілкування [10, с. 75].

Значний доробок в історії української культури Б. Лепкий залишив як критик, історик літератури та мемуарист [3]. Статті, нариси, дослідження, спогади про Т. Шевченка, М. Шашкевича, Марка Вовчка, П. Куліша, О. Стороженка, І. Франка, О. Кобилянську, В. Стефаника, науково-популярна двотомна праця «Начерк історії української літератури» (1909,1922) – все це, за незначними винятками, цінне надбання нашої естетичної думки кінця XIX – початку XX ст. Не створивши цілісної системи розвитку української

літератури, Б. Лепкий зробив чималий внесок у дослідження окремих її періодів та багатьох визначних письменників, зокрема В. Стефаніка [12, с. 125].

Творчою працею в цих трьох жанрах – поезія, проза, критика й літературознавство – далеко не вичерпується майже півстолітня діяльність Б. Лепкого на ниві української культури. Адже він був ще й видавцем-текстологом, який у тяжкі 20-ті роки налагодив видання української класики в Лейпцігу і Берліні, визначним педагогом, укладачем багатьох антологій і хрестоматій для вжитку школи, талановитим читцем-декламатором художніх творів (виступав як актор на багатьох концертах) [2, с. 748].

Життя і творчість Б. Лепкого не вкладаються в прокрустове ложе якогось одного локального напрямку чи течії. Формально належачи деякий час до модерністської «Молодої Музи», підтримуючи творчі стосунки з її провідними членами (О. Луцький, П. Карманський, М. Яцків, В. Пачовський та ін.), Б. Лепкий, як і його колеги, водночас брав участь у виданнях (зокрема у «Літературно-науковому віснику»), що-не поділяли поглядів «молодомузівців». Зрештою, його творчість, особливо повоєнна, за своїм спрямуванням далека від проповідуваних «Молодою Музою» естетичних постулатів. Як письменник він виходив із засад реалізму, керувався принципом не «мистецтво для мистецтва», а «мистецтво для життя», тобто для народу. Про це свідчать, зокрема, збірки поезій («Стрічки», 1901; «Листки падають», 1902; «В горах», 1904; «З глибин душі», 1905; «Над рікою», 1905; «Поезіє, розрадо одинока», 1908; «З-над моря», 1903) та прози («З села», 1898; «З життя», 1899; «Оповідання», 1901; «Кара та інші оповідання», 1905; «Кидаю слова», 1911) [4, с. 112].

Лірика Б. Лепкого багатогранна, охоплює різні сторони народного життя, різні стани людської душі, шум смерек і дзвін Черемоша, припливи і відпливи моря, різні пори року, тобто вона така розлога й розмаїта, як саме життя. Потужний ліричний струмінь поезії Б. Лепкого бере свій початок від народної пісні, якій поет проспівав свій гімн-осанну у багатьох віршах. Ті подільські фольклорні джерела, до яких митець звернувся у своїй молодості, з яких черпав натхнення все своє життя, були могутнім творчим стимулом його літературної праці. Народнопоетична основа творчості Б. Лепкого яскраво виступає у творах, натхнених пісню-коломийкою, у ритмічно-стилістичних інтонаціях художньої мови автора. Зрештою, вона виразно відчувається в зізнаннях митця, що мають характер поетичного кредо. Б. Лепкий виходив із того, що народна пісня є невичерпним джерелом мудрості й краси, вона акумулює всі найцінніші якості благородної душі народу [5].

Є підстави стверджувати, що звертання Б. Лепкого до народнопісенних джерел мало глибокі ідейно-естетичні концептуальні засади, а не було даниною моді. Очевидно, саме завдяки органічній єдності художнього слова митця з фольклорними джерелами його поезія і сьогодні жива, дихає правдою народного життя, зворушує наші серця. Слід наголосити на тому, що вивчаючи творчість Б.Лепкого у вищому навчальному закладі, можна суттєво підвищити духовно-моральне виховання студентської молоді [6, с. 160].

Народнопісенна основа поезії Б.Лепкого по-різному виявляється у творах соціально-побутового характеру (наприклад, у ранній поемі «В світ за очі»), в інтимній ліриці (збірки «Стрічки», «Над рікою», «Осінь», «Сльота» та ін.), в пейзажних арабесках-малюнках гуцульського циклу (збірка «Листки пануть»), в адриатичних морських акварелях (книжка «З-над моря»). У Б. Лепкого не знайдемо наслідування конкретних пісенних мотивів чи сюжетів, інкрустацій фольклорними деталями. Його поезія близька до народної пісні своєю ліричною тональністю, ритмомелодикою, художньою символікою. Можна засвідчити той факт, що творчість Б. Лепкого можна вивчати самостійно, при цьому можна досягти максимального рівня знань, оскільки твори письменника легко читаються та добре запам'ятовуються. Дослідник С. Шаров акцентує увагу на тому, що для кращої організації самостійної роботи слід послуговуватись диференційними завданнями різного рівня складності [9].

Поетична творчість митця відображала увесь спектр національних почуттів і пропагувала українську ідею серед українського суспільства. Б. Лепкий вбачав у своїй творчості обов'язок збудити Україну, воскресити її сильний козацький дух, тому надавав великого значення популяризації героїчного минулого свого народу, його давніх традицій, культурного, реалістичного життя. Реалістичне відтворення життєвої правди також можна спостерігати у творах І. Маслова, який намагався запам'ятати кожную хвилину власного життя [11, с. 239].

Багатогранна діяльність митця як письменника, літературознавця, історика, публіциста, видавця, науковця, культурно-просвітнього та громадсько-політичного діяча була чітко спрямована на утвердження національної ідеї, формування справжнього українця-патріота, готового до боротьби за державну самостійність України, духовного збагачення української нації. Митець ніколи не цурався своєї держави та був по-справжньому гордий за свою батьківщину, виборюючи її щасливе майбутнє. Він прагнув донести до кожного українця усвідомлення свого місця в історичному та культурному процесах становлення української самобутності

[7, с. 3].

Б. Лепкий бачив у своїй творчості головну мету – це своїм словом пробудити Україну, розпалити тліючий вогонь козацького духу. Він вважав за потрібне популяризувати героїчне минуле нашого народу, його давніх традиції, культурного та політичного життя [8, с. 34].

Творча спадщина Б. Лепкого справила значний вплив на розвиток українського культурно-національного та суспільно-політичного життя, що відіграло вагомую роль у самоствердженні української нації, що створило передумови до побудови української державності. Письменницький доробок митця слова став феноменом національного відродження ХХ століття та ознаменував собою яскравий приклад злету української культури та національної духовності, в чому і заключається її дорогоцінна вартість для нащадків.

Література

1. Білик Н. Богдан Лепкий. Життя і діяльність. Тернопіль: Джура, 2001. 172 с.
2. Білик Н., Гавдида Н. Богдан Лепкий: відомий і невідомий / Лепкий Б. Вибрані твори: У 2 т. / Упорядкув. та передм. Н.І. Білик, Н.І. Гавдида. К.: Смолоскип, 2007. Т. I. С. 748.
3. Журавлі повертаються... // З епістолярної спадщини Богдана Лепкого / Упоряд. В. Качкан. К., 2001. 3 с.
4. Зушман М. Б. Дискурс малої прози Богдана Лепкого та західноукраїнська малоформатна новелістика кінця ХІХ – початку ХХ століття: Дослідження. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. 130 с.
5. Кордонець О. А. Лірико-імпресіоністична проза Богдана Лепкого: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / О.А. Кордонець. Івано-Франківськ, 2009. 18 с.
6. Москальова Л. Духовно-моральне виховання студентів у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2013. №1. С. 160–169.
7. Погребенник В. Поезія Б.Лепкого і український фольклор. *Народна творчість та етнографія*. 1992. №5-6. С. 2–5.
8. Ткачук М. Модерністський дискурс лірики та новел Б. Лепкого. Тернопіль : Видавництво Тернопільського педагогічного університету, 2005. 127 с.
9. Шаров С.В. Дидактичні умови організації диференційованої самостійної навчальної діяльності студентів педагогічного університету: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.09 «Теорія

навчання» / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. Х., 2010. 20 с.

10. Шарова Т., Шаров С., Бородихіна О. Формування комунікативно-діалогічної компетентності студентів-філологів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Вип. 29. Т.1. 2017. С. 74–76.

11. Шарова Т.М. Реалістичне відтворення життєвої правди у творах І. Маслова. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 59. 2015. С. 239 – 241.

12. Шарова Т.М. Теоретичні аспекти дискурсу українських письменників 20-30 - х рр. ХХ ст.: тематичний спектр та рецептивна естетика. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. Вип. 10. Маріуполь: МДУ, 2014. С.124–132.

Немченко І.В.

*кандидат філологічних наук
доцент кафедри української літератури
Херсонський державний університет*

ПОЕТИКА «ЗАДРОТЯНСЬКОЇ» ЛІРИКИ АНДРІЯ ЛЕГОТА

Анотація. У статті розглядаються особливості поетики зразків невільничої лірики українського поета з Великобританії Андрія Легота, написаних ним у 1940-х роках в австрійських, італійських та англійських таборах і присвячених складним долям, почуттям і переживанням ув'язнених вояків Української національної армії (УНА).

Ключові слова: тропіка, риторичні фігури, строфіка, метрика, ритміка, Андрій Легіт.

Андрій Годосійович Ворушило-Легіт (1916-2004) – відомий у діаспорі та материковій Україні поет, публіцист, літературознавець, перекладач, освітній і культурний діяч. Його закордонні ліричні книжки «За дротами» (1958), «Чим серце билось» (1974), «Вибрані поезії» (1990) та збірки, що видані в Києві у часи незалежності – «Калинові шуми» (1994) та «Відлуння душі» (2004), посіли своє гідне місце в мистецькому процесі ХХ – початку ХХІ століття. Закономірною є увага з боку критиків, літературознавців, публіцистів, краєзнавців до його художньої спадщини, котра, на жаль, ще